

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»**

Кафедра філософії

**«ОНТОЛОГІЧНІ ТА ГНОСЕОЛОГІЧНІ КОНЦЕПЦІЇ У
СУЧАСНІЙ ФІЛОСОФІЇ»**

*методичні рекомендації з організації самостійної роботи
для аспірантів спеціальності 033 - філософія*

Харків – 2024 рік

Загальні вимоги і методичні вказівки з виконання самостійної роботи

При виконанні самостійної роботи з дисципліни «Онтологічні та гносеологічні концепції у сучасній філософії» особливе значення надається незалежності суджень, опрацюванні навчальної та довідкової літератури, першоджерел. Виконана аспірантом самостійна робота допоможе оцінити рівень знань, отриманий аспірантом в процесі вивчення цього курсу. Якість самостійної роботи оцінюється, перш за все, з того, наскільки правильно і точно аспірант дає відповідь на поставлене питання.

Метою самостійної роботи є:

- придбання аспірантом НТУ «ХПІ» вміння самостійного вивчення курсу «Онтологічні та гносеологічні концепції у сучасній філософії», що включає засвоєння матеріалу навчальної та довідкової літератури з онтології та гносеології різних шкіл, напрямків, типів раціональності, що надає можливість вільного вибору акцентів при викладі матеріалу і виразу симпатій до тих чи інших напрямків;
- вироблення здатності працювати з першоджерелами, в якій слід уникати прямого конспектування тексту, рекомендується зосередити увагу на «цитованні» і «коментуванні»;
- оволодіння спеціальною термінологією та категоріями, які використовуються при розгляді теми;
- систематизація та викладення отриманих знань у відповідності з логікою обраної теми.

Написання самостійної роботи будується таким чином, щоб аспірант послідовно опанував навички самостійної дослідницької діяльності та вміння оперувати науковою інформацією.

Тема самостійної роботи обирається згідно зацікавлень аспіранта. При виконанні самостійної роботи аспірант має право висвітлювати обрану тему на основі будь-якого методологічного підходу, представленого в сучасній науці.

У роботі необхідно відобразити:

- знання основних моментів обраної теми, суті викладеного матеріалу;
- вміння висвітлити проблему конкретно і чітко;
- здатність зробити висновки з аналізу проблеми, розкрити значення цього аналізу для суспільного розвитку.

Процедура роботи над темами самостійної роботи

Після вибору аспірантом теми самостійної роботи необхідно знайти наукову літературу за обраною темою. Список рекомендованої літератури наведено нижче. При необхідності Ви можете звернутися до бібліотеки НТУ «ХП» (та інших наукових бібліотек), а також знайти літературу на наукових ресурсах глобальній мережі Інтернет.

Вивчаючи літературу, слід фіксувати власні думки, складати конспекти того, що прочитали і формулювати тези самостійної роботи. У процесі написання самостійної роботи аспірант має використати кілька найменувань навчальної та наукової літератури, слід також користуватися допоміжною літературою: словниками та хрестоматіями.

Після накопичення достатнього матеріалу, можна приступати до його осмислення і систематизації. Аспірант, спираючись на накопичений матеріал, повинен висловити свій інтерес до обраної теми.

Після осмислення і систематизації літератури, аспірант може приступити до наукової обробки матеріалу і складання відповіді на питання самостійної роботи.

Тематика рефератів

1. Міфологізація сучасної суспільної свідомості.
2. Апорії Зенона: сутність парадоксів.
3. Онтологічні передумови та наслідки «антропологічного повороту» Сократа.
4. Аристотель: класична уява метафізики та сьогодення.
5. Вчення Платона про ідеї і його значення для європейської філософської традиції.
6. Онтологія людське життя в контексті грецької античної космоцентричної традиції.
7. Мова як онтологема.
8. Проблема методу як метафізична модель.
9. Онтологія розуму, що пізнає, і уявлення простору і часу в Канта.
10. Концепт «епістеми» М.Фуко.
11. Символ і онтологія свідомості.
12. Уява філософії в М. Хайдеггера.
13. Етичний доказ існування Бога в Канта.
14. Еволюція категорії «суб'єкта».
15. Феномен свободи в етиці Канта.
16. Догматична метафізика та (її) критика (І.Кант)
17. Теологія як філософське підприємство.

- 18.«Вічне повернення» Ф. Ніцше як структура буття.
- 19.Стратегія «археології знання» М.Фуко.
- 20.Метаморфози уяви істини в європейській філософії.
- 21.Фундаментальна онтологія М.Хайдеггера.
- 22.Постмодернізм у філософії і метаморфози уяви суб'єкта.
- 23.Деконструкція філософії як філософська стратегія.
- 24.Уява гри в європейській культурі ХХ сторіччя.
- 25.Феноменологія Е. Гуссерля.
- 26.Категорія «буття» в античній філософії Греції.
- 27.Категорія «суб'єкта»: від Аристотеля до Гегеля.
- 28.Свідомість як онтологічна та гносеологічна проблема.
- 29.«Мислиме» і «немислиме»: акценти класичної і некласичної європейської філософії.
- 30.Феномен міфу в контексті онтологічного дослідження людини.
- 31.Життя у філософії Ф. Ніцше.
- 32.Концепт «свідомості» у постмодерністському дискурсі.
- 33.Ф.Ніцше: «надлюдина».
- 34.Етика А. Шопенгауера як відкладення онтологічного песимізму.
- 35.Історія як метафізична проблема.
- 36.Філософська герменевтика: стратегії і концепти.
- 37.Культура і метафізика.
- 38.Розвиток феноменолого-герменевтичної традиції від Е. Гуссерля до М. Хайдеггера.
- 39.Деструкція онтології М. Хайдеггера і деконструкція метафізики Ж. Дерріда. Порівняльна характеристика стратегій.
- 40.Процедури майєвтики, апофатичного богообретення, cogito, феноменологічної редукції, деструкції, деконструкції.
- 41.Метонимичні заміни «розрізняння» як онтологемы.

Рекомендована література

Основна література

- 1.Голіченко Т.С. Слов'янська міфологія та антична культура.–К.: Наукова думка,1994.
- 2.Дерріда Ж. Позиції. – К.: Д.Л., 1994
- 3.Іммануїл Кант. Прологмени до кожної майбутньої метафізики, яка зможе виступати як наука/ Перекл. укр. мовою д-ра Івана Мірчука.– Мюнхен:УВУ,2004.– Серія:Varia ч.50.
- 4.Камю А. Бунтівна людина//Альбер Камю. Вибр. тв. у 3-х т. – Харків,1996-1997.–Т.3.Есе.

5. Камю А. Міф про Сізіфа//Альбер Камю. Вибр. тв. у 3-х т.–Харків, 1996-1997.–Т.3.Есе.
6. Камю А. Творчість і свобода//Альбер Камю. Вибр. тв. у 3-х т.–Харків, 1996-1997.–Т.3.Есе
7. Онтологія і метафізика: Підручник. Т.3 / Б. Мондін ; Пер. з італ. Б. Завідняка. – Жовква: Місіонер, 2010.
8. Предмет і проблематика філософії: Навч. пос./За заг. ред. М.А. Скринника і З.Е. Скринник/.–Львів: ЛБІ НБУ, 2001.
9. Платон. Діалоги.–К., 1996.
10. Сартр Ж.-П. Буття і ніщо: Нарис феноменологічної онтології.–К., 2001.
11. Філософія: предмет, історія, проблеми. Текст лекцій (під ред. Карася А.Ф., Скринника М.А., Пашука А.І.).–Львів, 1994.–Ч. 1.
12. Філософія: навч. посіб. / А.М. Черній. – К.: Академвидав, 2011.
13. Філософія: підруч. / Є.М. Причепій, А.М. Черній, Л.А. Чекаль. – 2-ге вид., виправл., доповн.. – К.: Академвидав, 2008.

Додаткова література

1. Tararoev Jakov, Olga Horodyska and Olga Dolska Ontological Prerequisites for the Emergence of Scientific Cosmology in the Context of the Emergence and Development of the Scientific Thinking.// Philosophy and Cosmology, Volume (2024), 32, 60-73. <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/73734>
2. Тарароєв Я.В Світоглядні засади палеоастрономічної культури європейських неоліту та бронзового віку //Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства № 2, 2022. С.11 – 18.
3. Тарароєв Я.В. Матеріалістичне розуміння суспільства. Соціальні структури як нерівноважні системи та оцінка перспектив їх розвитку і функціонування за допомогою параметра EROI. // Філософія в сучасному світі [Електронний ресурс] : матеріали 4-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 17-19 листопада 2023 р. / гол. ред. Я. В. Тарароєв ; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т» [та ін.]. – Електрон. текст. дані. – Харків, 2023. – 205 с. – Укр. та англ. мовами. С. 13-19.
4. Тарароєв Я.В. Категорія «часу» як фактор розвитку технологій та соціальні інституції економічної діяльності у сучасному суспільстві // Філософія в сучасному світі [Електронний ресурс] : матеріали 5-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 22-24 листопада 2024 р. / ред. кол. О. О. Дольська, Я. В. Тарароєв, А. В. Кіпенський, [та ін.] ; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т» [та ін.]. – Електрон. текст. дані. – Харків, 2024. – 254 с. – Укр. та англ. мовами. С.114-116.
5. Валуєвська І. Історичні долі класичної метафізики в ХХ сторіччі //Філософська думка.–1998.–№2

- 6.Тарароєв Я.В. Шапченко Т.В. Онтологія струн: від Всесвіту до музики.// Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна Серія: Теорія культури та філософія науки – 2011, № 980, стор. 120 – 127.
- 7.Основи філософії: Навч. посібник / П.І. Гнатенко, В.Б. Огороков, В.І. Пронякін, О.О. Осетрова. – К.: Вища освіта, 2009. – 335 с. – С. 125-180.

Інформаційні ресурси в інтернеті

- 1.<http://nlu.org.ua> Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого
- 2.<http://dnpb.gov.ua> Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О.Сухомлинського
- 3.<http://www.library.univ.kiev.ua> Наукова бібліотека імені Михайла Максимовича
- 4.<http://lib.npu.edu.ua> Наукова бібліотека Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова
- 5.<http://www.library.ukma.edu.ua> Наукова бібліотека Національного університету «КиєвоМогилянська академія»
- 6.<http://lounb.org.ua> Львівська обласна універсальна наукова бібліотека
- 7.<http://odnb.odessa.ua> Одеська національна наукова бібліотека
- 8.<https://www.libr.dp.ua> Дніпровська обласна універсальна наукова бібліотека імені
Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія
- 9.<http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/> Електронна бібліотека філософії
- 10.<https://pidruchniki.com/filosofiya/> Філософська навчальна література online